

Slavno predsedništvo c. kr. deželne vlade je 18. aprila t. l. potrdilo pravila, po osnovalnem odboru predložena, katerih poglobitni obsežek je ta-le: Namen društva je vsestransko podpirati in pospeševati slovensko dramatiko.

Zatoraj hoče društvo: a) skrbeti, da se razvije slovensko dramatiško slovstvo, in v ta namen izdajati glediške igre; b) ustanoviti svojo dramatiško učilnico; c) napravljati glediške predstave; d) osnovati dramatiško knjižnico in omisliti potrebno opravo.

Ud postane lahko vsak izobraženec obojnega spôla. Neoporečen glas je bitni pogoj, da se kdo v društvo sprejme in da v njem ostane.

Udje se ločijo v: predstavljajoče, pisalne, podperne in častne.

Vsak ostane ud, dokler ne naznani odboru naročito svojega odstopa. Vsak ud ima pravico: a) da pride k velikemu zboru, pri katerem se lahko glasi pri vseh razgovorih, glasuje in voli odbor, pa tudi sam je lahko izvoljen; d) da lahko odboru podaja nasvete, kateri se tičejo društvenega namena; c) da dobí vse po društvu izdane knjige po znižani ceni, da rabi društveno knjižnico in prihaja k društvenim vajam.

Dolžnost predstavljajočih udov je, da se redno vdeležujejo učilnih vaj in da prevzamejo odločene jim naloge.

Dolžnost pisateljev je, da spisujejo društvu primerne knjige.

Da pa more spolnovati društvo svoj namen, plačuje vsak ud na leto en goldinar, podporniki pa dva goldinarja a. v. Ta donesek se plačuje v prvi polovici leta (to je, do konca meseca junija).

Pisateljem in predstavljajočim udom sme odločiti odbor po zmožnosti društvenega imetka primerno nagrado.

Dohodki društveni so: a) letni doneski udov; b) prejemki za prodane knjige; c) prihodki od javnih predstav; d) dobrovoljni darovi.

Društvo ima svoj sedež v Ljubljani, vendar sme tudi po družih po večem slovenskih krajih s privoljenjem c. kr. deželne vlade podružnice v smislu teh svojih pravil osnovati.

Ko osnovalni odbor to za vse Slovence radostno novico na znanje daje, ob enem prijazno vabi vse ljubitelje slovenske umetnosti, vse častitelje veličastne modrice Talije, da obilno in brez odloga pristopijo k novemu društvu. Evo dragi rojaki, novo polje, kjer bo skušal slovenski genij mlade svoje perute. Kar so izvrstni domorodci že dolgo želeli, kar se jim je pa le z malim vspehom izpolnovalo, ker so bile posamezne moči preslabe, to skusimo zdaj z združenimi močmi. Položimo temelj narodnemu gledišču, ktero bo bistrega uma slovenskega vredno, ktero bo prijeten dom za narodno razveseljevanje, šola lepih npravov in čiste narodne besede, ter budilno zrcalo plemenitih čuvstev in djanj človeških. Blag namen, ki si ga je društvo postavilo, ta nam bodi uspešno priporočilo pri vseh prijateljih slovenskega naroda.

Obilno tedaj pristopljajte, dragi rojaki, vsak po svoji sposobnosti, v naše kolo, razglašujte društveni namen, in vabite vsaki v svojem krogu. Posebno se priporočamo vsem odboru slovenskih čitalnic, da bi nam pomagali po svoji moči, saj bo društva napredek in obilen sad dramatiške umetnosti posebno tudi njim v korist.

Za Ljubljano sta prevzela poverjeništvu gospod dr. Jernej Zupanec, notar in blagajnik slov. Matice, in gosp. France Vidic, trgovec in blagajnik čitalnice ljubljanske.

Lepo prosimo tiste rodoljube, ki bi hoteli društvu

poverjeniki biti, da nam hitro blagovolé naznaniti svoja imena, da jih razglasimo.

Društveno leto začnemo s 1. januarjem 1867. leta.

Dopisi naj se pošiljajo „odboru dramatiškega društva v Ljubljani“; letne prineske sprejema začasni društveni blagajnik gospod Dragutin Žagar, uradnik c. k. deželne blagajnice v Ljubljani.

Konečno se še obrnemo do tistih naših rodoljubov in pisateljev, ki imajo izdelane dramatiške igre, naj so izvirne ali prestavljene, da bi nam jih hoteli naznaniti, ali pa precej rokopise poslati na društveno porabo.

V Ljubljani 1. maja 1867.

V imenu osnovalnega odbora:

Luka Svetec, predsednik.

Josip Nolli, tajnik.

Poberki iz različnih časnikov.

„Das Slaventhum besonders in Südösterreich“,

„von einem Adoptivslaven.“

Razuzdanost, ktera se je polastila nekterih nemških časnikov, kader se spominjajo Slovanov, nima ne konca ne kraja. Strupene sline plujejo Slovanom v obraz, sramoté, zaničujejo, psujejo jih, da kaj tacega zgodovina ne pripoveduje. In to delajo v imenu in s pozivom na svojo kulturo, v imenu in s pozivom na človečnost!! Ali morejo o omiki, o človečnosti govoriti taki časopisi, ki delajo tako nepošteno, katerim je glavna krepost — surovost in laž? Prišlo je do tega, da je moral nemški jezik nalašč za to izkovati sramotivne besede, da se ž njimi sramoté Slovani. Turek in Slovan, prvi zlato, drugi blato! Sveta tem časopisom ni nobena reč, resnica jim je laž in laž — resnica vselej, kadar je treba Slovane sramotiti, ovajati in črniti. Ti časopisi so največ krivi, da v Avstrii hodi vse navskriž, da peša občno blagostanje, da umira vera in zaup. Rodoljubje razglašajo za izdajo, plašljivost za moralno junaštvo, izdajo za rodoljubje. Zoper take sovražnike nimamo orožja. In kdo so ti sovražniki? Večidel ptujci, ne Avstrijci, prišli so med nas Avstrijo podirat, da laže osnujejo veliko Nemčijo. In te lažnjive preroke slušajo celó nekteri vladni možje ter jih plačujejo. To je hudo, tako dejanje mora žaliti in strahiti vsacega, kdor dobro in pošteno misli z Avstrijo; po tej poti ni mogoče mirne sprave med narodi, po tej poti mora Avstrija razpasti. Naš namen ne more biti boriti ali pogajati se s tacimi sovražniki, ker njim resnica nič ne veljá. Namenili smo se danes samo spregovoriti ozbiljno besedo o sestavku: „Das Slaventhum, besonders in Südösterreich. Von einem Adoptivslaven“, ktereja je te dni prinesla „Triester Zeitung.“ Ta sestavek prevrača slovansko zgodovino samo v ta namen, da Slovane črni in psuje. Po tem sestavku so Slovani največi barbari, roparji, za omiko popolnoma nesposobni. Naj blagovoli nam povedati „Triester Zeitung“ sine ira et studio: od kod je prišlo poljedelstvo, obrtnija in kupčija med Nemce. Ali ne izmed Slovanov? Porok je temu Herder. Kdo je preporodil nemško slovstvo? Ali ne luziški Srb Lessing? Od kod imajo Nemci cerkveno petje? Luther ga je našel na Českem. Kdo je varoval Evropo, da je niso potopile divje trume iz Azije? Kdo je pobil Mongole in Tatare? Čehi in južni Slovani. Kdo je ustavil presilne Solimanove trume? Bil je Sobiesky, bili so južni Slovani. To in še mnogo družega so storili Slovani, in s tem obvarovali Nemce in vso zapadno Evropo, in morebiti bi se še dan danes bliskal polomesec v Berlinu in Parizu, da vsega tega niso storili Slovani. In ako bi vsega tega ne bili storili Slovani, kje bi danes bila

nemška kultura? Če je temu tako, kje je dolžna hvalnost? Ali je morda Slovana Bog za to ustvaril, da je samo varuh drugim narodom, da za-nje kri preliwa ter jim noge liže? Naj temu pošteno odgovori „Triester Zeitung“, pa mirna Bosna! Iz „Primorca.“

Šolske stvari.

Dr. W—o v „Neue fr. Presse“

in pa naravopis v srednjih učilnicah slovenskih.

(Konec.)

Tudi o zemljepisnem podučevanju imam v rokah dve teki, obe še celó na novo prepisani; tudi ti učenci morali so veliko risati o gorah, o stopnjah ali gradih, cela porečja (Flusssysteme) itd. Le dva ali tri primere iz ene teh knjižic: „Jeder Längengrad wird nach der höhrn Zahl bezeichnet, der entschliessenden Meridiane benannt heisst der Längegrad; die Geografische Lage irgend eines Punktes wird die Breite und Längegrad bestimmt, in welchen er sich befindet“... „Die türkische griechische Halbinsel werden im Norden begrenzt: durch die untere Donau bis zur Mündung der Sawe, weiter die Sawe bis zur Mündung der Kulpa, dann die Kulpaquelle eine genaue Linie bis zum Busen vom Fiume.“ To se res po zadržaju kakor tudi po jeziku priporoča vsem učenjakom! Ravno tako klasično na obe strani stoji v obeh tekah: „Die Alpen unterscheiden sich von Apenninen durch Coll-Penda (ena ima prav: Col di Tenda) und durch Tanaco Quelle.“ V eni stoji: „Die Karpathen ziehn sich bodenförmig von der Marchmündung bis...“ In med mnogimi drugimi še le to, ki v obeh glasi enako: „Die Skandinavische Tiefebene im Süden und Osten von dem Skandinavischen Halbinsel begrenzt.“

Al želi še kdo o drugih predmetih takih dokazov? lahko mu strežemo na pr. z latinskim jezikom. Neki učenec, ki je sedaj v enem od najvišjih razredov stare Ilirije, ima iz latinske knjige prvega razreda ponemčeno: „Viele Menschen denken über dieselben von demselben Tage nicht dieselbe. Azedemizier und Peripatitier waren einst dieselben... Die Rede ist irgend eine stillschweigende Miene des Geistes.. Die Sitten bilden jedem seiner den Glück. Die ältesten sind jede die schwerste.“ — Al kaj bomo dalje gonili to nezmisel, ki je je vsa ta teka polna kakor ta, „wenn nicht das Gefäss rein ist, jedes das giesset du hinein, er wird sauer“ itd. itd.

Saj nas razumi g. dr. W—o, kam segamo s temi primeri? S tem hočemo dvoje dokazati: prvo, da je debela laž, da učenci, kateri take reči pišejo na ta način, imajo dovolj znanja nemškega jezika, kakor nam hoče on dokazati, za lahko in dobro napredovanje v kakoršnem koli predmetu. Drugo pa je to, da mu dokažemo, da je našemu narodu, naši omiki, ktere si mi še bolj želimo kakor naš narobekritikus W., s konkurencijo učiteljskih kompetentov, ktero nam on tako hudo hvali, kaj slabo pomagano. Dokler med kompetenti ne bodo taki, katerim ni samo njihov kruh, ampak tudi pravi napredek naše mladeži pri srcu, naj grejo vse kompetencije rakom žvižgat, in raji bomo sprejeli enega ali pa dva kompetenta pridna ter skoz in skoz veljavna, kakor pa celo kopo takih, ki bi le na robe delali v šoli. Ni se bati, da jih ne bi koj dosti bilo za naše potrebe, — tega se pri Slovencih ni bati, ker gotovo vodje na kranjskem deželnem zboru ne mislijo, kakor je dr. W—o zgrabil neke posamezne besede, češ, da je med „kronovinami“, stvarjenimi po Bachu in pridržanih po Schmerlingu, kitajsk zid; naše načelo je pri tem to: kdor slovenski dobro zná in ni zo-

pernik našega národnega razvitka, mil nam je in drag, od kodar je koli prišel. Naj tedaj dr. W—o ne računa nalašč krivo, kakor da Slovenec iz Koroškega, Goriškega ali Štajarskega, in ravno tako Čeh, Hrvat itd. s pošteno voljo ne bi mogel kompetent biti na vsaki slovenski gimnaziji. Ako pa g. dr. W—o še tudi s tem ni vstreženo, naj se spomni, koliko je avstrijska država pred nekoliko leti trosila na štipendije za pripravnike učiteljske po vseh nemških in germaniziranih gimnazijah; ali bi to krivo bilo, ako bi se tudi za ta domači namen podelila kakošna štipendija? Toda mirne duše lahko g. dohtarja zagotovimo, da tega ne bo treba.

Če g. dr. W—o ni zadovoljen s temi resnicami, lahko mu še je „sine ira et studio“ povedati kaj več takega. *)

Σ.

Zabavne stvari.

Obramba

zarad razlage mojega imena

v 9. listu letošnjega „Glasnika.“

Za trdno sem mislil, da jaz sem edini pravi Slovenec; al moj največi častivec — moj kum — me razgláša po svetu za Nemca, — on, ki mi je dal že toliko „živenia“, toliko hrane slajše od konjske in volovske krvi, — on, ki me je napajal s sokom bistrega svojega duha — ta nesrečnež me izdaja ves zakopan v prašnate foliante, in ljubi srčniše „Anne Babi“ — švicarsko dundasto babelo, nego mene fletnega fantiča, kateri sem muhin dundo in komarov ded, — ta presneti jezikoslovec mi ne dá veljati niti korenike niti pritikline slovenske, — jaz ubogi brencelj, o katerem je moj kum večkrat rekel, da živim preveč v božjem strahu, sem na enkrat švicarsko-bavarsk „bremsele“. Gorjé vam, južni Sokolci, da niste me klicali obad, kakor me imenujejo nesrečni Hrvati, Čehi in Srbi in še nekteri drugi „Slovenie“. Ime obad bi mi tudi ljubše bilo, ker v moji naturi tiči neizmerna želja obadati ljudi in živino.

Kot dundo muhin in ded komarov imam slavno rodoslovje, in če že o muhi moji vnukinji pravi slavni Rimljan: „et muscae inest bilis“, kako bi jaz ne bi se maščeval nad svojim filologom?!

Dokazal bodem toraj iz bukev najučenejših jezikoslovcev od Isidora do Muysa, da nisem pritepen Švicar ali Bavarec, marveč kranjsko-slovensk rojak.

Korenika mojega imena je: brn ali brnk. To sem se naučil iz Miklošiča (str. 47). Moja navada je, da rad brnim, brenčim (po polski: brzmim), zato so me ljudje začeli imenovati: brencelj, „tabanus strepitans, susurrans.“

Ker je zibelka prededa mojega stala v lepi kašmirski dolini, kakor brata Nemca: brama, tedaj imam ž njim enako ime. Tam sva oba v lepi slogi brnila, brenčala in „brumala“; le v Evropi je moj brat nemčak postal ošaben, ker je leta 1848. avanciral do „Reichsbremse“, in celó nepristojno okoli pomazljenih glav in posvečenih oseb brenčal, in dynaste obadal. Odkar v Ljubljani živim, sem prav pohleven — prav umno poznamovanje za nemško besedo: höflich, ker meni ubogemu Slovenčku je le dopuščeno v hlevih, ne pa v belih dvorih.

Brat nemčak: brame, bräme, bremse, brem-

*) Popravek. Stran 137 na drugi polovici red 23. odzdoli namesti wahrscheinlich beri wahrlich; str. 147 na 1. polovici red 16. odzgor.: se beri si; str. 147 na 1. polovici red 38. odzdol: mu beri mi; str. 147 na 1. polovici red 37. odzdol: gre doč po beri gre doč kot po; str. 147 na 2. polovici odzdol: Ein Deutscher wird es beri Ein deutsches wird er; str. 147 na 2. polovici red 24. odzgor.: da so vse te beri: da so za šolo vse te.